

De Museumdefinitie: een fact sheet

Juli 2020

Inleiding

De *International Council of Museums* (ICOM) omschrijft wat een museum is in 'de museumdefinitie'. De huidige definitie dateert van 2007. In veel landen wordt de ICOM-definitie gezien als internationale standaard en als meetlat gehanteerd bij interne regelgeving en subsidieverstrekking. De ledenvergadering van 2018 besloot om de definitie te herzien.

ICOM is een wereldwijde vereniging en heeft een matrix-structuur. De leden zijn gegroepeerd per land in een *National Committee*. Individueel kunnen zij zich aansluiten bij thematische *International Committees*, bijvoorbeeld om vakgenoten uit andere landen te ontmoeten. Daarnaast zijn er *Standing Committees* die zich buigen over structurele kwesties. De *Standing Committee for Museum Definition, Prospects and Potentials* (MDPP) kreeg de taak de museumdefinitie te herzien.

ICOM besluitvorming en de museumdefinitie

De MDPP ging in gesprek met een aantal van de 118 *National Committees* en 34 *International Committees*. Er werd een internationaal communicatietraject ingezet, gericht op alle 45.000 ICOM leden. Gaandeweg concludeerde men dat veel jonge museuminitiatieven sterk maatschappelijk gericht waren, zeker buiten Europa waar aandacht wordt gegeven aan dekolonisatie, bedreigde natuur en erfgoed, emancipatie van inheemse volken, slachtoffers van politieke onderdrukking. Deze maatschappelijke tendensen wilde de MDPP opnemen in de nieuwe definitie. Zij formuleerde vijf verschillende definities om voor te leggen aan de leden, waarvan ICOM er één heeft gepresenteerd aan de leden tijdens de *Extraordinary General Assembly* in Kyoto. Zes weken voor de ledenvergadering werd deze 2019-definitie verspreid onder de *committees*.

De definitie 2019 wijkt sterk af van die van 2007:

2007: *A museum is a non-profit, permanent institution in the service of society and its development, open to the public, which acquires, conserves, researches, communicates and exhibits the tangible and intangible heritage of humanity and its environment for the purposes of education, study and enjoyment.*

2019: *Museums are democratising, inclusive and polyphonic spaces for critical dialogue about the pasts and the futures. Acknowledging and addressing the conflicts and challenges of the present, they hold artefacts and specimens in trust for society, safeguard diverse memories for future generations and guarantee equal rights and equal access to heritage for all people.*

Museums are not for profit. They are participatory and transparent, and work in active partnership with and for diverse communities to collect, preserve, research, interpret, exhibit, and enhance understandings of the world, aiming to contribute to human dignity and social justice, global equality and planetary wellbeing.

I was there in Kyoto

De behandeling van de nieuwe museumdefinitie in de ledenvergadering 2019 in Kyoto verliep tumultueus. De nieuwe maatschappelijk gerichte insteek werd door diverse leden ervaren als politiserend. Gevoelige punten binnen ICOM werden aangeroerd: traditionele Europese en 'witte'

dominantie, conservatieve tegendruk vanuit collectiegerichte musea, zelfcensuur vanuit autoritair bestuurde landen, progressieve stromingen in liberale landen, angst voor subsidieverlies, procedurele manoeuvres, communicatiegebreken, dominantie van de Engelse taal... en vooral de korte tijd die er was om ieders achterban te raadplegen. Allemaal elementen die heftige emoties veroorzaakten. Het was een memorabele *Extraordinary General Assembly* voor alle aanwezigen.

ICOM Frankrijk en een aantal andere Europese landen poogden de definitie 2019 op de lange baan te schuiven 'tot volledige consensus was bereikt'. ICOM Nederland en anderen zagen hierin een poging het thema van tafel te krijgen en gingen hier tegenin. De uitkomst van de discussie in Kyoto was de best mogelijke: het agendapunt werd uitgesteld. Het probleem van de communicatie met de achterban was hiermee opgevangen. Elk *committee* heeft nu de gelegenheid in eigen gelederen de museumdefinitie ter discussie te stellen.

Nieuw tijdspad

In Kyoto gingen we ervan uit dat er juni 2020 weer over de definitie gestemd zou worden, maar dit is in januari 2020 aangepast. ICOM heeft besloten om de discussie breder te voeren en het MDPP-comité uit te breiden met een flink aantal deelnemers uit diverse *international* en *national committees*, die ook diverse standpunten vertegenwoordigen. ICOM-Nederland was één van de geselecteerde comités en voorzitter Luc Eekhout trad toe tot dit 'MDPP2'.

In het aangepaste tijdspad werd alle IC's en NC's gevraagd om voor augustus 2020 hun zienswijze in te sturen; uiteindelijk werd besluitvorming voorzien in juni 2021.

Mede onder invloed van de corona-crisis kwam dit tijdspad wederom op losse schroeven te staan, maar ook de interne procesgang binnen de hogere ICOM-gremia stond de voortgang in de MDPP2 in de weg. Recentelijk is de onduidelijkheid vergroot door het aftreden half juni van de voorzitter en een deel van de leden van MDPP2 (waaronder onze voorzitter Luc Eekhout). Zowel de procedure als het bijbehorende tijdspad moeten dus opnieuw worden herzien. Maar ook in die situatie zal inbreng vanuit Nederland gevraagd worden, en uiteindelijk ook een mening in de stemming over de definitie.

.... nu in Nederland

Zo'n zeventig Nederlanders waren aanwezig in Kyoto. De reuring rondom de museumdefinitie kreeg veel aandacht in de media. Door te beschrijven wat een museum moet of kan zijn, bepaal je immers ook wie je buitensluit. Dat maakt de discussie een identiteitskwestie, verbonden aan status en daarmee vaak ook aan financiering.

NC ICOM The Netherlands telt 5.300 leden en focust zich op het stimuleren van zijn leden om over de grenzen heen te kijken, ICOM te benutten als platform om je te verbinden met musea en collega's in het buitenland en je internationaal te ontwikkelen. En dus ook om mee te denken over de nieuwe definitie. ICOM Nederland wil daarom de mening van de leden ophalen. Daarbij haken we zoveel mogelijk aan op al bestaande bijeenkomsten en overleggen.

In vergelijking met veel andere landen heeft Nederland een rijk museumlandschap. De Museumvereniging treedt op als belangenbehartiger voor musea en is samen met het Landelijk Contact Museumconsulenten eigenaar van de Museumnorm. De huidige ICOM definitie is onderdeel van de Museumnorm. Het Museumregister toetst. Diverse koepels, federaties en andere allianties ontplooiën ook zinvolle museale activiteiten. ICOM Nederland maakt graag gebruik van dit museumlandschap om de discussie aan te gaan met de achterban – ICOM- en niet-ICOM-leden - op o.a. de volgende momenten:

Al geweest:

1. *Erfgoedarena 'Game Changers': 29 januari 2020 bij de Reinwardt Academie*
2. *Werk sessie en netwerkborrel voor ICOM Nederland-leden: 6 februari 2020 bij museum Catharijneconvent, Utrecht*

Geannuleerd:

3. *Museumkennisdag van de Museumvereniging, onder de titel 'Wordt het museum een clubhuis met collectie?' in Museum het Valkhof in Nijmegen. Was uitgesteld van 23 maart naar 28 september, maar is inmiddels afgelast*

Verwacht:

4. *Algemene Ledenvergadering ICOM Nederland: 26 oktober 2020*
5. *Ledenraadpleging (digitaal) voordat van ICOM Nederland haar zienswijze stuurt aan de MDPP2 (tjdpad is veranderd, nader bericht volgt)*

Dit wordt nog uitgebreid met andere discussiemomenten en -vormen. We sluiten ook graag aan bij bijeenkomsten van anderen.

Binnen het bestuur van ICOM Nederland neemt de *werkgroep Museumdefinitie* het voortouw: Frederique van Steekelenburg (directeur Mariniersmuseum), Herman Tibosch (directeur Museum Jan Cunen), Arja van Veldhuizen (manager Stadsmuseum Woerden).

Contact: arja@arjavanveldhuizen.nl

.... en straks in Parijs

Op een nog nader vast te stellen datum zullen in een *Extraordinary General Assembly* van ICOM in het Unesco-gebouw in Parijs (of wordt het Praag?) van *ICOM Nederland* vijf stemmen gevraagd worden in de kwestie Museumdefinitie.

ICOM Nederland roept zijn leden dan ook op om actief mee te denken, deel te nemen aan de discussies in eigen land, maar ook in de *International Committees*. En om persoonlijke contacten te leggen via www.icomfamily.com. Wie in de Nederlandse musea nog geen ICOM lid is, kan zich aanmelden.

Bestuursleden van ICOM Nederland zijn beschikbaar voor toelichting over de museumdefinitie. Uiteindelijk zal het bestuur met de leden het stemadvies bespreken en bepalen wat de afgevaardigden van het bestuur in de bankjes van de ICOM-vergaderzaal gaan stemmen.

Het bestuur van ICOM Nederland / www.icomnederland.nl